

GYÖZZÜK LE A SZENVEDÉST!

IRTA: CSONTAK FERENC, Waterlo, Ont.

A "Kanadai Magyar Újság" október 8-iki számában "Miért nem tud gazdaságosan termelni Kanada" címen nagyon tanulságos és minden figyelmet megérdemlő megállapítások olvashatók.

Ha igaz a kanadai élet alapos ismerőjének, Burtonnak az a megállapítása, hogy "a birodalom egyik legnagyobb hibája, hogy lakossága nem elég sűrű ahhoz, hogy az ország termelését megfelelően értékesíteni lehessen" önkénytelenül adódik a kérdés, hogy miként lehetséges akkor ebben a birodalomban a munkanélküliség? Egy olyan birodalomban, ahol a lakosság kevés és a munkaalkalom a természetadta kincsekkel szinte önmagát kínálja, kérdem, hol a hiba mégis, hogy az emberek százezerrel nem találunk munkát? Hísz épen a birodalom nagysága nyújtja azt a kedvező alkalmat hogy nem is kell keresni a munkát, hanem csak el kell kezdeni!

Kétségtelen, hogy a vállalkozási kedv annyira lepadt, hogy a válság elmúltáig kevesen teszik kockára keresetüket. Nagy baj emellett hogy munkaalkalom helyett csupán könyöradományról gondoskodnak a hatóságok. De a munkakeresők a munka elkezdésében nem egy esetben talán nem elég serények, sőt az is előfordul, hogy — válogatnak a munkában. Mert ma mindenki csak a könnyebb, kényelmesebb munkára vár — tisztelt a kivételnek — pedig mennyi drága energia örlődik fel ebben a várakozásban, mely végül is a munkanélküliségben kristályosodik ki.

Gondoljunk csak bevándorló elődeinkre, akik talán sokkal nehezebb körülmények között vették fel a munkát, mint a ma embere, akikre nemcsak a munka megteremtése és elkezdése nehezített hanem nélkülöztek a modern technika minden vívmányát, egyedül saját ügyességükre és erejükre támaszkodva megteremtették a modern Kanadának egy részét.

Ha a világ térképét szemléljük és összehasonlítást teszünk az egyes világrészek között, megdöbbenne kell megállapítanom, hogy még mennyi munka vár a kanadai munkakeresőre, hisz Európa ugyanakkora területén, mint Kanada, közel 400 millió ember találja meg boldogulását. Ezen a hatalmas területen annyi a munka hogy 10 millió ember nem is győzheti.

Természetes, hogy ennek a hatalmas munkának a megkezdése sok fáradsággal és szenvedéssel jár. Azt hiszem az emberiségnek a zöme elmondhatja magáról, hogy soha sem volt élete olyan sima, hogy valamikori szenvednie ne kellett volna. És állítom, hogy a legtöbb szenvedést nem is a munka léte vagy nem léte és annak nehézsége, hanem inkább az emberek okozzák egymásnak. Így van berendezve ez a csunya élet az egyik világrésztől a másikig, hogy az emberek igyekeznek minél több szenvedést zúdítani embertársaikra.

Azt is tudom, hogy a szenvedéstől szeretne mindenki szabadulni. De az is igaz, hogy a szenvedést ki nem irthatjuk. Ezzel szemben képtelenek vagyunk boldogulni, ha a végeredményben ránk váró feladatot nem teljesítjük: a szenvedést le kell győzni. Ez az embernek kötelessége. Ez nem könnyű munka, nagy lelkiért követel. Hát mit csináljunk? — kérdezhetnék sokan, akik bizonyára mindent megpróbáltak már környezetükben, de hiába. Meg kell birkóznunk a természettel! És amíg a természettel birkózhatunk nincs munkanélküliség!

ELNYOMTÁK-E A NEMZETISÉGEKET ODAHAZA?

A MAGYARSÁG JOAKARATA NÉLKÜL RÉG KIVESZETT VOLNA A KISEBBSÉGEK KULTURÁJA — SZEKFI GYULA NAGYJELENTŐSÉGU TANULMÁNYBAN CAFOLJA MEG A HAMIS VADAKAT

A legújabb történetírás a legszigorúbb tudományosság fegyverével szállt szembe számos olyan ferdítés ellen, amelyek a világháború és a békekötések után különböző politikai vonatkozásokban kedvezőtlen szintben akarták a volt központi hatalmakat feltüntetni. Így a német történetírásnak tiz évi lakodaltan küzdelem után sikerült visszautasítani azt a vádat hogy a háború felidézésében őt terbeli a felelősség.

Ma már angol és amerikai tudósok egymásután siettek kijelenteni, hogy a háború felidézésében Németország semmivel sem bűnösebb, mint bármely más hadviselő fél. Mióta az 1918-iki osztrák köztársaság kiadta a közös minisztertanácsnak azt a jegyzőkönyvét, amelyből kitűnt, hogy Tisza István magyar miniszterelnök a háború indítása ellen nyilatkozott s ezt a felfogását erősen védelmezte az osztrák miniszterekkel szemben, azóta Magyarország sem lehet sikeresen vádolni a háborúindítás hazugságával.

Van azonban egy kérdés, amely az ellenséges történetírás céltázas megvilágításában ma is súlyos vádak forrása ellenünk és ez a nemzetiségi kérdés. Hogyan bántunk a nemzetiségekkel a régi nagy Magyarországon? — szeptember ellenünk a kérdést nemcsak ellenséges társaságban, hanem nem volt szövetségeseink, a németek is. Az az általános vád ellenünk, hogy a nemzetiségeket "elnyomtuk" s ezért az ország feldarabolása és a nemzetiségek kiválása nem sujt egészen megokolatlanul bennünket.

Nem könnyen mellőzhető ez a vád s nem helyes védekezés vele szemben a hallgatás, amely lehet egyszerű és kényelmes, de hasznosnak és eredményesnek éppen nem mondható. De nem is kell ezen a téren hallgatnunk, állapítja meg a Magyar Szemle közelmúltban megjelenő számában Szekfi Gyula legújabb nagyjelentőségű tanulmányában. A modern történettudomány módszereivel vizsgálva a dolgot, a legbátrabban szembeállhatunk ezzel a váddal, amely a nemzeti kisebbségek százados elnyomását veti szemünkre.

A kisebbségi üldözésnek mai szomorú korában bizonyosodott csak be, hogy Magyarországon a kisebbségeknek sokkal jobb dolguk volt, mint a nyugatiaknak. Az óhazai kisebbségi probléma mindvégig nyelvi problémává volt, a nyelvkérdés kereteit általában nem lépte túl, amikor pl. porosz-lengyel viszonylatban gazdasági és társadalmi nyomás is erősen érvényesült, hasonlóképpen angol-ír vonatkozásban. Nyoma sincs nálunk a kisebbségek gazdasági életébe oly könyörtelen elnyomásának, mint ezt véreink most cseh oláh szerb uralom alatt tapasztalják. A magyarság nem "nacionallizálta az oláh iparvállalatokat s pénzügyintézeteket, melyek 1913-éig évtizedeken keresztül szabadon fejlődhettek, s nem rendezett "földreformokat" az oláh és tót gazdák koldusbotra juttatása érdekében. Viszont kulturális téren évenként igen nagy összegekkel támogatta a tisztán kisebbségi egyházakat.

Nyelvi téren is kétségtelenül szelvidebb volt a magyar uralom semmint pl. a francia közigazgatási eljárás a franciaországi kisebbségekkel szemben. Mégül az is kiemelhetjük, hogy míg Európában több részben a nemzetiállamok vezetői ösztönözték a brutálissal törekedtek a kisebbségek életfolyama erőszakkal elnyomására, addig Magyarországon Székelyi, Deák, Eötvös egyenesen ellenségei voltak a beolvasatásnak.

1848-ig illetőleg 1867-ig tehát a liberális nemzeti állam kialakulása előtt már csak azért sem gondolhatunk, még ha akartunk volna is, nemzetiségeink elnyomására, mivel mi magunk is erős nyomás alatt állottunk és nyelvi jogainkért a bécsi kormánnyal szemben küzdelmet kellett folytatnunk.

A középkorban amely a kiváltságok időszaka volt, a nem-magyar nemzetiségek saját rendi szervezetet nyertek és ennek keretében szabadon megörökítették nemzeti sajtóikat. Ilyen sajtóságot rendi védelemben éltek egy a Nyugatról bevándorolt idegenek, mint a Keletről beocsátott türk eredetű rokonaink, a bessenyők, kunok meg a székelyek is. Az ország határain elhelyezett székely, bessenyő örök falvai épü egy külön jogokkal bírtak s e különállásukat nemzedékről nemzedékre áthagyományozták, mint a nagyobb kiterjedésű jász, kun és székely kerületek.

Hasonlóképpen valóságos kisebbségi jogvédelmet foglaltak magukban a nyugatról bejött "vendégeknek" adott városprívi léglumok, melyek árnyékában német, olasz vallón telepek évszázadokon át idegen szigeteket alkottak a más jogelvet folytató magyar társadalomban valamint ugyanily különállást élveztek egyes oláh vidékek, így a fogarasi kerület. S e kisebbségi jogvédelem hatásos voltát semmi sem bizonyítja annyira, mint az erdélyi száznokn hosszú évszázadokon át érintetlenül megmaradt nemzeti sajtósága. A középkor Magyarországon azonban a kisebbségek száma oly csekély, hogy az államot a magyarság nemzetállamának tarthatjuk.

Csak a török hódoltság után változnak lényegesen a nemzetiségi viszonyok, amikor az elpusztított és elnéptelenedett vidékekre vagy idegen nemzetiségű lakosság szivárgott be, vagy tervszerűen telepítik be az

akkor keletkezett sváb falvak lakosságát és a délvideki szerbeket. Mindez azonban nem a nemzetiségek elnyomását, hanem éppen ellenkezőleg, a magyarság példátlan háttérbe szorítását és pusztulását bizonyítja.

A magyar nemzet egyenesen pozitív munkát végzett vagy végeztetett a nem-magyar kisebbségek kulturális felemelése, tébcsi egyenesen jövőjük biztosítására. Itt csak a tények egy erdélyi vonatkozású csoportjára mutatunk rá. Régióta ismeretesek azon oklevelek, melyekkel az erdélyi fejedelmek az oláh vladikáknak kötelességeit szigorúan megszabják. Rákóczy György ily okleveleiben kötelességévé teszi az oláh püspököknek, hogy a "szegény oláhoknak a maguk született nyelvetül rokonaink, a bessenyők, kunok meg a székelyek is. Az ország határain elhelyezett székely, bessenyő örök falvai épü egy külön jogokkal bírtak s e különállásukat nemzedékről nemzedékre áthagyományozták, mint a nagyobb kiterjedésű jász, kun és székely kerületek.

Hasonlóképpen valóságos kisebbségi jogvédelmet foglaltak magukban a nyugatról bejött "vendégeknek" adott városprívi léglumok, melyek árnyékában német, olasz vallón telepek évszázadokon át idegen szigeteket alkottak a más jogelvet folytató magyar társadalomban valamint ugyanily különállást élveztek egyes oláh vidékek, így a fogarasi kerület. S e kisebbségi jogvédelem hatásos voltát semmi sem bizonyítja annyira, mint az erdélyi száznokn hosszú évszázadokon át érintetlenül megmaradt nemzeti sajtósága. A középkor Magyarországon azonban a kisebbségek száma oly csekély, hogy az államot a magyarság nemzetállamának tarthatjuk.

Csak a török hódoltság után változnak lényegesen a nemzetiségi viszonyok, amikor az elpusztított és elnéptelenedett vidékekre vagy idegen nemzetiségű lakosság szivárgott be, vagy tervszerűen telepítik be az

akkor keletkezett sváb falvak lakosságát és a délvideki szerbeket. Mindez azonban nem a nemzetiségek elnyomását, hanem éppen ellenkezőleg, a magyarság példátlan háttérbe szorítását és pusztulását bizonyítja.

A "New York Times" a béke feltételeiről

A KÖZÉPEURÓPAI BÉKE EGYIK FŐFELTÉTELE: 'ALLITSÁK VISSZA MAGYARORSZAG RÉGI HATÁRAIT ...'

Az európai politikai helyzetéről a "New York Times" legutóbbi rendkívül érdekes cikke között, amely bennünket azért érdekel különösképpen, mert Magyarország régi határainak visszaállítását, mint a középeurópai béke egyik főbiztosítékát említi. Pontok szerint a következőket említi a cikk, mint a béke biztosítékait:

1. Amerika és Anglia garantálják Olaszország, Belgium és Franciaország határait.
2. Franciaország szentesíti Németország, hogy kilábaljon a pénzügyi bajokból.
3. Amerika engedje el Angliának a tartozásait.
4. Anglia engedje el az európai államoknak vele szemben fennálló tartozásait.
5. Franciaország és Németország kössenek megállapodást a haderő egyenlő nagyságára nézve.
6. Anglia juttassa vissza Németországnak az őt megillető gyarmatokat.
7. Franciaország és a kiscsant állítsák vissza Magyarországot régi határait.

SOKNYELVU AZ EMBERISÉG

A legújabb kimutatás szerint a föld népei összesen 3424 különböző nyelvet és dialektust beszélnek. Ebből Amerikára esik 1624 Európára 587. Az angol nyelvet 150 millió, a németet 90 millió, a franciát 60 millió, a spanyolt 40 millió ember beszéli a földkerekségen.

AZ KÉLGYÓ IDOMITASA

Irta: P. ABRAHAM ERNŐ

A Szokolyai-ház egyik legnagyobb teak volt a nagy civilizációsban. Előlt volt hat ablakkal az uccára, nagy kapuval az uccai épület. Abban laktak az Szokolyaiek. Azután jött az óriás udvar, tavaszi és őszi nagyvár idején tele a tanyáról felhajtott eladásra szánt szarvasmarhakkal. Takaros épületek s a gazda büszkesége: a hatalmas szin. Az udvar végén keresztépület, egyik fele istálló, másik felét a boltíves kertbejáró vágta ketté. A keresztépületen túl hatalmas kert.

Az asszony, Szokolyainé évek óta rágtá az ura fülét, hogy adják ki a keresztépület lakását ugys csak lim-lomot tartanak benne. De Szokolyai uramban ágaskodott a civis gőg: — Az én házamba pedig sem miféle fajta idegen pereputty be nem fészkelődik.

De hogy egyre szűkösödtek a viszonyok, a fiúnak pedig, akit Pesten neveltettek urnak, kellett nyaklő nélkül a pénz megtört a gögje s ingerülten vetette oda az asszonynak: — Add ki hát nem bánom, csak ne rád már a fülemet. De attól fogva, hogy a lakást kínáló cédula megjelent a kapun, úgy érezte, hogy a homlokán viseli azt a cédulát mint szégyénybélyeg.

te az első jelentkezőtől, mikor már szinte kész volt a kötés. — Csak három. A legidősebb flu hatusztendő, de aranyos a másik kettő is. S csillogott a szemében a büszkeség.

Szokolyai uram megfogta a nadrágszíját s belerázta magát a nadrágjába. — Dedó pedig mégse lesz a házamból! — mondotta. Ezután persze mégse lett a dolgoból semmi.

A másodiknak egy timármas ter akadt. Szokolyai uram csak hallgatta, hogy tárgyal az asszony a timárral s nézte, hogy lárják meg a szerződést. Bele nem szólt volna. Végre az asszony a kezébe adta a tollat: — Na, írja alá a nevé, ide ni.

— Nem írom! Gőgösen, röviden, határozottan mondta. — Mér? — röknyödött meg az asszony. — Timár. Büdös mesterség. — Köpött egyet s el volt intézve a dolgot.

Egy gubacsapó próbálkozott, az is büdös mesterség. Azután egy primás. — Ha cigány lakják sátorban, de ne az én házamban. — Még egy bába is nézte a lakást. Azt majdhogy vasvillával kergette ki Szokolyai uram.

Egy nap azután egy kockás ruhás urféle jelentkezett, aki csak pár szót dadogott magyarul. — Német lehet az istenadta, — gondolta Szokolyai uram s előre feltette, hogy németnek nem adja a lakást. De az idegen előkeresett egy névjegyet a tárcájából s átadta neki.

Mr. JOHN W. WILLIAMSON
Direktor,
London.

Annit sejtett most már Szokolyai uram, hogy valami angol lehet az idegen s ez már tetszett neki.

— Ezt már még Csuka koma is megírilyelne. Valódi anglius Amellett direktor! Valahogy kézzel-lábbal, jellek megértették egymást. Az idegen meg az egyik szin is kivette. Amint Szokolyai uram látta, fáskmáranak. A végén az újain megmutatta, hogy mennyit kell fizetni a lakásért.

— Well! — mondta az angol fizetett, s a Szokolyai-házon bejeltesedett a végzet, hogy lárják a szája Szokolyai uramnak. Másnap be is költözött az anglius. Csak egy pár butoradar s egy óriási láda. Felül rács volt rajta.

Szokolyai uram a kapufélfának támaszkodva nézte a beköltözést, de a világról nem érdekődött volna a láda tartalma iránt, akárhogy furta is az oldalát. — Még hogy a lakójával purparléba elegyedjen!

Azt is csak sejtette, hogy az angliussal jött, erősen kifeszett kipuderezett asszony a felesége lehet s mondhatatlan megvetéssel szemléte az erkölcsellen asszonyszemélyt.

Másnap délután, ahogyan rendszer szokása szerint megint a kapufélfát támogatta, szemlélvén a világot az ucca irányában bölcs nyugalommal, csak hallja ám, hogy rohan ki a házból halálraijedt sikoltozással a felesége.

Egykedvűen vetette hátra a fejét, de csak egy kicsit: — Hát téged ki kerget? — Jaj! Mit udom én! Valami egy szörnyűség! Sárkánykélgyó vagy még gonoszabb! Szokolyai uram gyanakodva nézte a feleségét.

— Mitől bolondult meg? — járt az eszében. Indult a ház-lakás felé, hogy megnézze, mi lehet? Az asszony elébe állott.

— Be ne menjen, ha kedves az élete. Jaj! Jaj! Akkorra előkerült az angol is a feleségével s mentek kérdés nélkül egyenesen a Szokolyaiek lakásába s egy perc múlva már jöttek is vissza. De az asszony nyaka köré egy óriási kigyó csavarodott, a végét pedig az anglianus cipelte. Lehetett a kigyó vagy hét méter.

Először életében maradt távol a szája Szokolyai uramnak. Verejtécsapott a homlokára: — Huh, de fertelmes egy rusnya féreg! Osz meg e nyaka körül dédelgeti az a kifeszett fehér személy! Hogy nem ártalja.

S hirtelen berugta a kaput, nehogy még valaki meglássa az uccáról, miféle csufaságot tettek a házán.

Az anglius próbálta megmagyarázni, hogy a kigyó kiszókött a ládájából, de egyébként ártatlan, kedves jószág Szokolyai uram viszont azt próbálta megértetni az angliussal, hogy pusztuljon a házából a feleségével meg a sárkányféreggel együtt.

— Well! — mondta végre röviden az anglius a hiábavaló erőlködések után, ami azt jelentette, hogy ő nagyon megvan elégedve a lakással.

Másnap dében két óriás társzékkel jött haza a városból az anglius. A társzékerek után ordító, szűkölő, egyre menekülésre kész kutyahad s rengeteg népség. A társzékerek hat roppant vaskalita, de körüldezkázza, csak a tetejük látszott. A kalitkából vérfagyasztó ordítás hallott. Szaladt ki a

házból Szokolyai uram, hogy lássa, miféle csoda történik az uccán hát mikor látja, hogy társzékerekkel jön az anglius s hallja a vészes állati üvöltést, a hideg verejték kezdte kivenni.

— Ide pedig be nem telepti a menaszériját! — állott Mr. Williamson elé, mikor megállott a két társzékér a háza előtt. Mr. Williamson próbálta megmagyarázni, hogy mindössze néhány idomított tigris, oroszlan, meg jegesmedve, amik meg a cirkuszban fog dolgozni ha majd megérkezik a társaság de hogy Szokolyai uram sehogya se akarta megérteni, egy cédulát vett elő, a hatóság engedélyt hogy a cirkusz megérkezzék, de legkésőbb tíz napig ott tarthatja az állatait. A rendőr is bölintott rá, hogy "írás, írás!"

— Afrikába menjenek, meg Szerencsenországba! De az én házamból ne csináljanak spektakulumot — dühöngött Szokolyai uram.

— Well! — mondta az angol. Intett s emberei hordták be a ládákat a szinbe. Szokolyai uram a nézőseregbe támadt tehetetlen mérgében: — Mit látjátok itt a szatókat! Alló mars haza! Nem spektakulum ez!

Az állatok ordítottak, Szokolyainé pedig a tornácra állva gyalázta az urát. — Ez kellett kendnek! Vagy azt hiszi, hogy sárkánykélgyó, meg bestia fenevadakkal fogok egy fedél alatt aludni? Dedó nem kellett! De menaszéria, az kell! Timár büdös! Guba csapó büdös! De sárkánykélgyó az nem büdös.

Előntötte a vér Szokolyai uram szemét: — Asszony, fogdd be a szá, mert betapasztom!

— Persze, fenyegetőzni azt érti! Hősködni azt érti! De ne velem hősködjön! Menjen a sárkánygyók közé, oszt ott hősködjék, bestia tigrisek meg az oroszlanok ketrecében ott hősködjék.

Alig várta a másnap reggelt Szokolyai uram. Szaladt a város-házára panaszra. — Nem tehetünk semmit, Szokolyai uram, ha már egyszer kiadtuk az engedélyt.

— Hát a becsületem? A csufság? Vagy menaszéria az én házam, meg spektakulum? — Valahogy csak kibőjtölte ezt a tíz napot.

Sehogya lehetett segíteni a dolgon, az öreg pedig egyre jobban méregbe jött, követelőzőtt. Végre az egyik tanácsnoknak, Király Gyulának jutott eszébe valami.

— Jól van, Szokolyai uram, kiteszünk onnan a menaszériát, ha kívánja, de aztán vállalja-e ami lesz? — Mi lesz? — Hát háboru Angliával! Mert hogy angol alattvalórai van szó.

— Az kélgyó, meg a tigris, meg az oroszlan bestia, azok is angol alattvalók? — vetette vissza indulatosan Szokolyai uram. — De angol alattvaló! És Anglia a világ leghatalmasabb országa aki megvédi valamennyi alattvalóját. Hát maga vegye a lelkére, ha ideküldi a hadihajót s mind halomra löveti a kollégiumot, a nagytemplomot, meg a város-házat!

Szokolyai uram hirtelen megrokkonyodásában, hogy ekkora bajt okozhat, nem gondolt rá, hát hogy hogyan is fognak az angol hadihajók megjelenni a város alatt a Hortobágyon csak a felelősséget érezte s nagy el-

busulva indult hazafelé. Utközben egy-két ismerőse már kérdészködött: — Eldomítja-e már a kélgyókat, sógor?

— Hát ezentul már nemcsak sertést hizlal koma, hanem tigris is? — Oszt ha majd szaporodik a kélgyó féreg, nékem is küldjön vagy egyet nevelni.

Csoda, hogy embert nem öl hazálg.

A háza előtt pedig spektakulumra gyűlte a félváros. Mert olyan zenebonát soha, még mióta a szik kiverte a Hortobágyot, arrafelé nem hallottak. Ugyanis reggelre, míg Szokolyai uram a város-házán járt, behajtották a tanyáról s szombati országos vásárra az eladásra nevelt ökröket. Mikor aztán a szinben a ketrecekbe zárt fenyevadak megeszelték az ökröket, irtózatoss hark ordításba kezdtek, rázták, döngögték a ketrecekkel. A megrádt reszekelő ökrök pedig az udvaron száguldoztak ijedt bögéssel keresve menekülést. Zengegt, dübörgött az egész ucca.

Szokolyai uram magából kilelve rontott be a háza: — Asszony, egy-kettő meggyünk a tanyára! Mert egy perccig se maradok tovább itthon!

Valahogy eltelt a tíz nap s a menaszéria kiköltözött a Hortobágyra. Azóta már hónapok sora telt el, de Szokolyai uram még ma is a tanyán büdöslik. Dehogya is jönne a városba. Még hogy megkérdezze tőle valaki: — Komám, mikor kezdi megint az kélgyódomitást?